

СТИМУЛИРАНЕ НА ЗАЕТОСТТА В ОБЩИНА ШУМЕН / АНАЛИЗ/

УВОД

Стимулирането на заетостта на пазара на труда в Община Шумен е необходимо условие за растежа в развитието на местната икономика. Разкриването на нови работни места и създаването на устойчива заетост е предпоставка и за подобряването на демографско-социалната среда в Община Шумен.

Този доклад се основава на приетия от Общинския съвет План за развитие на Община Шумен за периода 2007 – 2013 година, Стратегията за заетостта на Министерството на труда и социалната политика за периода 2007 – 2013 година и Европейската стратегия за заетостта.

За изготвянето на доклада е използвана статистическа информация, данни на Дирекция “Бюро по труда” – Шумен и изследвания на неправителствената организация “Промяна” върху състоянието на пазара на труда в Община Шумен в периода: Февруари – Август 2006г.

I ПАЗАРА НА ТРУДА В ОБЩИНА ШУМЕН

Развитието на пазара на труда се разглежда в контекста на съществуващите икономически и социално-демографски характеристики на Община Шумен.

1/ Икономически характеристики:

Основната заетост на работната сила в общината се осигурява от малките и средните фирми, които съставляват 99, 57% от всички предприятия в общината през 2004г.

1.1 Разпределение на фирмите / в това число МСП и предприятия с над 250 души/ в Община Шумен според броя на заетите в периода 2001 – 2005г.

	2001		2002		2003		2004		2005	
	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%
Всички единици	3765	100,00	3673	100,00	3863	100,00	3743	100,00	3870	100,00
1. Микро – до 10 заети	3486	91,3	3378	92	3527	91,3	3403	90,9	3527	91,1
2. Малки - 11-50 заети	197	6,5	212	5,8	251	6,5	256	6,8	257	6,6
3. Средни - 51-250 заети	66	1,8	67	1,8	69	1,8	68	1,8	70	1,8
5. Големи –над 250 заети	16	0,4	16	0,4	16	0,4	16	0,5	16	0,5

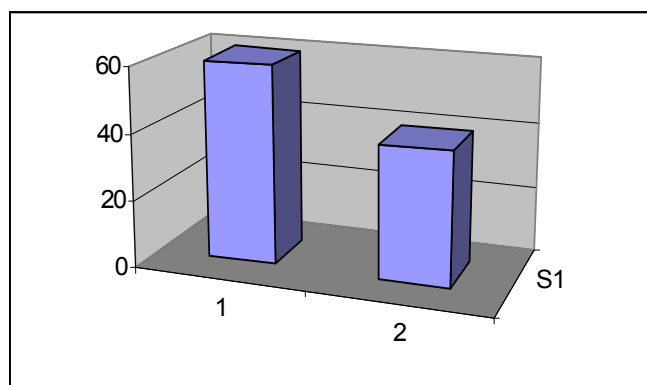
Общият брой на заетите лица в МСП е по-голям отколкото този в големите предприятия.

През 2001г., 69 % от заетите лица в Община Шумен работят в малките и средните фирми. Този дял се запазва относително висок и през 2004.

1.2 Разпределение на заетите лица в МСП и големите фирми в община Шумен в периода 2001 – 2004г.

Период	Показатели	Всички единици	Микро до 10 заети	Малки от 11 до 50 заети	Средни от 51 до 250 заети	Големи с над 250 заети
2001	Бр. заети лица	26860	7207	4404	6842	8407
2004	Бр. заети лица	27325	7022	4055	6753	9495

По-голяма част от трудовите ресурси на общината са съсредоточени в нейния административен център – Шумен. Трайната заетост в малките населени места на общината намалява, както и делът на новоразкритите работни места по селата. Миграционните процеси на работна ръка от селата към административния център са ясно изразени в изследване по поръчка на СНЦ “Промяна” за тенденциите на пазара на труда в Община Шумен през април – май 2006г.

Процесите и тенденциите в местното икономическо развитие

Предпочитанията на работодателите най-често са ориентирани към работна ръка от населеното място, в което се намира техния бизнес. В повечето случаи фирмите са ситуирани в административния център на Община Шумен. Слабият интерес към работната ръка от селата се определя и от други две предпоставки: ниската й квалификация и нежеланието на работодателите да се натоварват с допълнителни разходи по транспортирането на нает от малките населени места персонал.

Коефициентът на икономическа активност в Община Шумен е 57,2%. Този показател е по-висок от средния за страната / 55,3%/ и сходен с този на Североизточния район за планиране

/57,5%/. Най-висока степен на заетост в административният център осигуряват фирмите, които равняват дейността си в секторите: “услуги”/42,8%/ и “преработваща промишленост”/ 50,5%/ към 2003г. В малките населени места на общината най-често се разкриват работни места в селското стопанство – “земеделие” и “животновъдство”, които имат по-скоро сезонен характер.

Големите предприятия в Община Шумен осигуряват устойчива заетост, предвид техните стабилни финансови показатели и установени традиции в планирането на човешките ресурси. В малките и средните предприятия и особено в микропредприятията, броят на заетите лица най-често е променлив. Той се определя преди всичко от финансовото състояние, но също така и от липсата на фирмена политика в планирането на човешките ресурси.

2/ Социално-демографски характеристики:

В Североизточния район за планиране, в Област Шумен и в Община Шумен, механичното движение на населението е с отрицателни стойности. Естественят прираст на населението на общината е отрицателен. За последните 5 години, той е в диапазона от минус 2,8% до минус 5%.

В образователната структура на населението на общината преобладават високообразованите лица. Преобладаващата част от лицата с високо образователно равнище са в центъра на общината – град Шумен.

Наблюдават се резки различия във възрастовата структура на населението в административния център и в малките населени места на общината. В града се запазва относително високия дял на основния трудов ресурс – лица на възраст от 18 до 64 години. Те съставляват 73,4% в сравнение с дялът на възрастното население, който е 12,2%. Възрастовата структура на населението в селата на общината бележи тенденция към застаряване. Със сравнително нормална възрастова структура са $\frac{1}{4}$ от селата на общината, с влошена – близо $\frac{1}{3}$ и със силно влошена са останалите села, където дялът на младите е под 10%.

В Община Шумен съотношението между мъжете и жените е с превес на жените. При селското население броят на мъжете и жените е почти балансиран, с лек превес на жените.

3/ Безработицата в община Шумен

Средногодишното равнище на безработицата в Община Шумен през 2004 година е 10,01% - по-ниско от средното за страната / 12,67%/ , за Област Шумен / 19,92%/ и за Северозточния район за планиране / 16,59%/.

Анализът на безработицата в Общинския план за развитие / 2007 – 2013 година/ сочи високо ниво на безработицата сред младежите до 29 години / 25,5% от общия брой безработни лица в общината/ през 2004г., както и 43% продължително безработни лица / с регистрация повече от 1 г./.. Продължително безработните лица съставляват близо половината от безработните в общината.

В началото на 2006 година, равнището на безработицата в Община Шумен се е снизило до 8,43%. В изследване на СНИЦ «Промяна» гр. Шумен за този период, се отбелязва нарастване на общия брой безработни в община Шумен с 392 души в сравнение с регистрираните в края на 2005г. Проявява се тенденция за намаляване на безработните младежи до 29 години, но броят им остава относително висок спрямо новорегистрираните 392 безработни лица през Януари 2006г. и съставлява 17,09 %. Подобна тенденция се забелязва и при безработните с висше образование,

които съставляват 21,50 % от общия брой безработни лица, регистрирани през месец Януари 2006г. в Община Шумен.

1.3 Равнище на безработицата в Община Шумен в началото на 2006 година

Икономически активно население	Общ бр. Регистрирани безработни	Младежи до 29 години	С висше образование
50222	4236	496	911
	8,43 %	11,70 %	21,50 %

По данни на Дирекция «Бюро по труда» гр. Шумен, към 30.09.2006г. равнището на безработицата в Община Шумен е спаднало до 6,37%, но броят на безработните младежи до 29 години през деветте месеца на 2006г. се е увеличил почти двойно и те вече съставляват 22,07% от общо регистрираните безработни на трудовата борса. Същата тенденция се отнася и за специалистите и безработните с висше образование, чийто относителен дял се запазва висок и през 2006г.

1.4 Равнището на безработицата в Община Шумен към 30.09.2006г.

Икономически активно население	Общ бр. Регистрирани безработни	жени	Младежи до 29 г.	Лица с работническа квалификация	Специалисти	С висше образование
50 222	3 199	1943	706	628	775	437
	6,37 %	60,74 %	22,07 %	19,68 %	24,23 %	13,66 %

Липсват статистически данни за равнището на безработицата в малките населени места на Община Шумен, което възпрепятства анализа на пазара на труда и планирането на заетост в селата на общината.

4/ Насърчаване на заетост в Община Шумен

4.1 Институционален капацитет за осигуряване на заетост

- Съвет за тристранно сътрудничество
- Областна комисия по заетостта
- Дирекция “Бюро по труда” – Шумен
- Частни трудови борси

4.2 Програмен капацитет за осигуряване на заетост

- Национални програми за заетост / СПОЗ, Мерки по ЗНЗ и др./
- Международни програми за заетост – Програми и грантове по ФАР, Световна банка и други чуждестранни донори

II SWOT АНАЛИЗ И ПРЕПОРЪКИ ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА ЗАЕТОСТТА В ОБЩИНА ШУМЕН

Силни страни	Слаби страни
- В Община Шумен е концентрирано икономически активното население на областта - Благоприятна възрастова структура на населението и концентрация на квалифицираната работна ръка в административния център - Висока конкурентоспособност при осъществяване на трудовото посредничество на местно ниво - Академичен център с образователни и културни институти - Добре развита предприемаческа инициатива - Изграден институционален капацитет на местно ниво за създаване на заетост - Приет нов общински план за развитие / 2007 - 2013 година/ - Активни неправителствени организации, които извършват инициативи на местно ниво на пазара на труда - Национални и международни програми за насърчаване на заетостта и утвърдена практика по тяхното прилагане на местно ниво	- Високо равнище на безработица сред основни групи от икономически активното население на общината - Отрицателен естествен прираст - Силни миграционни процеси на местните трудови ресурси към други общини на страната и извън нея - Големи различия във възрастовата и образователната структура на трудовите ресурси в административния център и малките населени места на общината - Несъответствие на предлаганите от образователните центрове и учреждения специалисти и потребностите на пазара на труда в общината. - Недостиг на квалифицирани кадри на територията на общината - Високо равнище на безработица сред младежите до 29 години, специалистите и възрастните хора над 50 години - Липса на текуща база – данни за нивото на безработица сред хората с увреждания и възможности за повишаване на тяхната квалификация с цел пълноценна реализация на пазара на труда - Висок относителен дял на продължително безработните лица в Община Шумен - Недостатъчно добре развито междуинституционално сътрудничество за планиране и създаване на устойчива заетост - Наличие на «сива икономика» - Липса на предприемаческа култура за създаване на устойчиви работни места / в това число и за хора с увреждания/.

Възможности за развитие	Заплахи
- Приемане на програма за насърчаване на устойчивата заетост в община Шумен. - Приемане на програма за създаване на условия за професионална реализация и достъпна среда за хората с увреждания - Укрепване на междуинституционалното сътрудничество при планирането на трудовите ресурси в общината - Активно партньорство за обмен на добри практики и трудови ресурси с общини от ЕС - Улесняване достъпа на чуждестранни инвеститори с цел разкриването на нови работни места в общината - Ограничаване на миграционните процеси на трудови ресурси чрез изграждането на център за кариерно развитие в Община Шумен - Подобряване на бизнес – средата и създаване на допълнителни стимули за предприемачите да разкриват устойчиви работни места - Разработване на проекти по програми на ЕС за създаване на заетост - Насърчаване на публично – частното партньорство за усвояване на средства по програми за развитие на човешките ресурси, финансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС - Обособяване на общински фонд за иновационни проекти на работодатели, които създават устойчива заетост.	- Недостиг на работна ръка / в това число висококвалифицирани специалисти/ след присъединяването ни към ЕС и силен конкурентен натиск на трудови ресурси от страни от третия свят - Недостатъчно развит капацитет за планиране на местно ниво - Силна конкуренция от страна на предприемачи на пазара на труда от ЕС - Намаляване на МСП и най- вече на микропредприятията – потенциални работодатели - Недостиг на квалифицирана работна ръка в структуроопределящите отрасли на икономиката на Община Шумен. - Недостатъчен капацитет на местно ниво за разработване на проекти за развитие на трудовите ресурси - Относително ниски доходи в Община Шумен. - Община Шумен се намира в област с висока безработица.

**МЕРКИ
ЗА
НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА
В ОБЩИНА ШУМЕН**

I ОСНОВНА ЦЕЛ :

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА МЕРКИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА И РАЗКРИВАНЕ НА УСТОЙЧИВИ РАБОТНИ МЕСТА В ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНА ШУМЕН, КОИТО ЩЕ СЪЗДАДАТ УСЛОВИЯ ЗА КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА , НАМАЛЯВАНЕ РАВНИЩЕТО НА БЕЗРАБОТИЦАТА И ПОДОБРЯВАНЕ ЖИЗНЕНИЯ СТАНДАРТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ШУМЕН

Водещи конкретни цели:

- 1/ Привличане на чуждестранни инвеститори и насърчаване на местните предприемачи да създават устойчиви работни места, чрез създаване на преференции и осигуряване на средства за съ-финансиране по проекти.**
- 2/ Повишаване конкурентоспособността на трудовите ресурси в Община Шумен чрез стимулиране на тяхното кариерно развитие и дългосрочна реализация на местния пазар на труда.**
- 3/ Създаване на възможности за заетост на хората с увреждания на пазара на труда в Община Шумен, чрез повишаване на квалификацията и мотивацията им и стимулиране на работодателите да подобряват условията на труд и осигуряват достъпна среда за тях.**
- 4/ Укрепване на междуинституционалното сътрудничество и публично-частното партньорство за създаване на устойчива заетост на местно ниво, чрез учредяването на Консултативен съвет за заетост в Община Шумен**

II ПРИОРИТЕТИ

- Създаване на Център за кариерно развитие**
- Проучване на възможности, разработване и въвеждане на преференциални мерки за местни работодатели и чуждестранни инвеститори, които разкриват устойчиви работни места в Община Шумен**
- Създаване на Консултативен съвет за заетост в Община Шумен**
- Подсигуряване на средства за подпомагане участието на Община Шумен с проекти по програми на външни донори**
- Създаване на информационни продукти и провеждане на информационни кампании, насочени към чуждестранните инвеститори, проявяващи интерес към Община Шумен и нейния икономически потенциал.**
- Създаване на мотивация за заетост и навици за трудова дисциплина и отговорност сред младежите от професионалните училища в Община Шумен**
- Създаване на информационна система с актуална база – данни за възможностите пред хората с увреждания на пазара на труда в Община Шумен**

III ИНИЦИАТИВИ:

Приоритети	Мерки и действия	Отговорни институции	Партньори	Средства (хил.лв)	Източници
Проучване на възможности, разработване и въвеждане на преференциални мерки за местни работодатели и чуждестранни инвеститори, които разкриват работни места в Община Шумен	1/Въвеждане на преференции 2/Подобряване на административния капацитет на Община Шумен за обслужване на бизнеса на едно гише и ползване на преференции за инвеститори, които закупуват общински терени и разкриват устойчиви работни места	Кмет Кмет	Консултативен съвет за заетост в Община Шумен Консултативен съвет за сътрудничество с бизнеса Консултативен съвет за заетост в Община Шумен ШТПП		
Създаване на Център за кариерно развитие с информационни и обучителни програми	Обособяване на звена към центъра за: 1/професионална ориентация и мотивация на младежи със и без образование / в това число и от малцинствата/ 2/ проучвания и анализи на пазара на труда 3/професионална ориентация на хора в предпензионна възраст / над 50 г./ 4/преквалификация 5/обмен на кадри с фирми в побратимени на община Шумен градове от ЕС	Кмет	Консултативен съвет за заетост, Обучителни центрове Професионални гимназии	100 150	Проекти по програма ФАР « Развитие на човешките ресурси» - 2 фаза Програми на чуждестранни донори за развитие на човешките ресурси.

	6/ мотивационни обучения на хора с увреждания да търсят реализация на пазара на труда в Община Шумен			300	Средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд в рамките на Оперативна програма на МТСП « Развитие на човешките ресурси»
Създаване на Консултативен съвет за заетост в Община Шумен	Формиране на публично – частно партньорство за изпълнение на мерките за насърчаване на заетостта в Община Шумен и планиране на краткосрочни и дългосрочни инициативи за заетост	Кмет	НПО Посредници на пазара на труда Съюз на работодателите Обществен съвет за социално подпомагане		
Подсигуряване на средства за подпомагане на участието на Община Шумен с проекти за иновации по програми на външни донори	1/Съ-финансиране на проекти на местно ниво, които подобряват условията на труд и стимулират разкриването на работни места	Кмет	Консултативен съвет за заетост Съвет за сътрудничество с бизнеса		
Развитие на фирмена култура за устойчива заетост на трудовите ресурси в МСП	1/ Организиране на обучения за собственици и мениджъри на МСП за: -мотивация на персонала / в това число хора с увреждания/ -атестация на служителите -планиране на трудовите ресурси в предприятията -повишаване на квалификацията на персонала /в това число	Център за кариерно развитие	Браншови организации Съюз на работодателите ШТПП ШУ «Еп. Константин Преславски» Консултантски фирми за развитие на човешките ресурси Трудови посредници	400 500	Собственици на МСП в Община Шумен Проекти по Програма ФАР и Структурните фондове на ЕС – Оперативна програма на МСП « Развитие на

	хора с увреждания/		РО на Съюза на инвалидите		човешките ресурси»
Създаване на информационна система с актуална база – данни и текуща информация за възможности за трудовата реализация на хората с увреждания в Община Шумен	1/ Събиране на база – данни за заетостта на хората с увреждания в Община Шумен и разработване на информационна система	Кмет ОбС	Консултативен съвет за заетост Неправителствен и организации, работещи с хората с увреждания, Регионална организация на Съюза на инвалидите и Регионална организация на ССБ	2	Общ. бюджет
	2/ Разработване на програма / план за действие/ за пълноценната реализация на хората с увреждания на пазара на труда в Община Шумен	Кмет ОбС	Обществен съвет за социално подпомагане Съюз на работодателите Регионална организация на Съюза на инвалидите	300	Програми на Агенцията за хората с увреждания
	3/ Разработване на проекти за създаване на специализирани предприятия и достъпна среда за хората с увреждания в Община Шумен				
	3/Информационни кампании на Община Шумен за толерантно отношение на обществеността и работодателите към хората с увреждания	Кмет	Обществен съвет за социално подпомагане Съюз на работодателите Медии	3	Общ. бюджет

Създаване на мотивация за заетост и навици за трудова дисциплина и отговорност сред младежите от професионалните училища в Община Шумен	1/ Въвеждане на неформално образование в професионалните училища на община Шумен с цел адаптиране на младежите към условията на трудовия пазар в общината	Дирекция «Просвета» Община Шумен Център за кариерно развитие	РИО - Шумен ШУ «Еп. Константин Преславски» , Съюз на работодателите	100	Проекти по програма ФАР , образователни програми на МОН и програми на МТСП в рамките на Оперативна програма « Развитие на човешките ресурси»
Създаване на информационни продукти и провеждане на информационни кампании, чрез които чуждестранните инвеститори ще се запознават с актуалното състояние на пазара на труда в Община Шумен	1/ Ежегодно организиране на инвестиционен форум в Шумен 2/ Създаване на презентационни материали / аудио, видео и печатни продукти / за условията на пазара на труда в Община Шумен 3/ Разпространение на информационните продукти в рамките на информационни кампании, организирани от общината	Кмет Кмет	ШТПП Консултативен съвет за заетост НПО Медии Туроператори Медии		

Забележка: Ежегодно в Общински съвет - Шумен се внася проект с индикативна таблица за ангажиментите на Община Шумен по финансовото изпълнение на мерките.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ:/п/ Д.Русева**